

Udenlandske direkte investeringer i Danmark

Hvad er sammenhængen mellem lokale rammebetingelser og den geografiske placering af udenlandske arbejdssteder?

December 2016

Opsummering

Opsummering

Danmark har i de senere år haft fokus på at tiltrække og fastholde udenlandske direkte investeringer. Udenlandske investeringer betragtes ofte som en vigtig kilde til viden, vækst og værdiskabende job (Haskel, Pereira & Slaughter, 2007), idet de ofte betyder tilførsel af avanceret viden inden for teknologi, organisation og markedsføring, som spredes i den lokale økonomi via personlige netværk og mobilitet på arbejdsmarkedet. Derfor er der også øget konkurrence mellem lande og byer om at tiltrække og fastholde udenlandske virksomheder, og lokale og nationale politikere fokuserer i stigende grad på, hvordan de kan gøre netop deres by, kommune eller land særligt attraktivt for udenlandske virksomheder.

Siden 2005 er de udenlandske direkte investeringer (på engelsk Foreign Direct Investments, FDI) i Danmark således stagneret, samtidig med at de udadgående investeringer fra Danmark til udlandet har været i vækst (Danmarks Nationalbank, 2016). Nettotilstrømningen af udenlandske direkte investeringer i Danmark er samtidig mindre, end det er tilfældet i de fleste af de lande, vi normalt sammenligner os med – i Danmark udgør nettotilstrømningen således 0,4 procent af BNP om året sammenlignet med bl.a. 1,5 procent i Holland og 3,4 procent i Norge (baseret på gennemsnitlige tal i perioden 2010-2013, Verdensbanken, 2016). Herudover ligger København nummer 42 på listen over såkaldte globale byer i 2016 – hvilket er betydeligt lavere end for eksempel Stockholm, som ligger nummer 32 (AT Kearney, 2016).

Der er imidlertid store forskelle, både på tværs af lande og inden for hvert enkelt land, mellem de forskellige lokaliteters andel af udenlandske direkte investeringer. Vi har imidlertid begrænset viden om de lokale rammebetingelser, der gør sig gældende, og hvilke mekanismer, der ligger bag disse forskelle. I sidste ende er tilstedeværelsen – eller fraværet – af udenlandske direkte investeringer i et land eller en by et resultat af beslutninger om placering, som træffes af ledere i multinationale selskaber. Sammenhængen mellem den endelige placering af de udenlandske investeringer og de lokale rammebetingelser i land, by og distrikt er emnet for dette temahæfte.

I forbindelse med udarbejdelse af temahæftet har vi interviewet ledere fra udenlandske multinationale selskaber i Danmark samt ledere fra danske multinationale selskaber, for at få et indblik i, hvad de mener er vigtigt i forhold til lokale rammebetingelser og beslutninger om placering af udenlandske arbejdssteder. Samtidig har vi foretaget en systematisk gennemgang af den akademiske forskning på området, for at kortlægge tidligere studiers resultater vedrørende placeringen af udenlandske direkte investeringer i Danmark. Multinationale selskabers udenlandske direkte investeringer er ofte opgjort i kroner og ører. I dette temahæftes empiriske kortlægning og analyse ser vi imidlertid på de udenlandske direkte investeringer i Danmark, ved at sammenligne udenlandsk ejede arbejdssteder med danskejede arbejdssteder i den private sektor (herefter kaldet udenlandske arbejdssteder og danske arbejdssteder). Et arbejdssted er defineret som en adresse

(for eksempel en bygning eller et sted), dvs. en unik geografisk placering, hvor en virksomhed har arbejdspladser. I temahæftet sætter vi specifikt fokus på sammenhængen mellem udenlandske arbejdssteders placering og lokale rammebetingelser. Vi ser på eksisterende arbejdssteder, og skelner ikke mellem nyopstartede arbejdssteder og arbejdssteder, der er blevet overtaget af udenlandske multinationale selskaber.

Temahæftet er opdelt i følgende kapitler:

I **Kapitel 1** viser vi fordelingen af udenlandske direkte investeringer i Danmark.

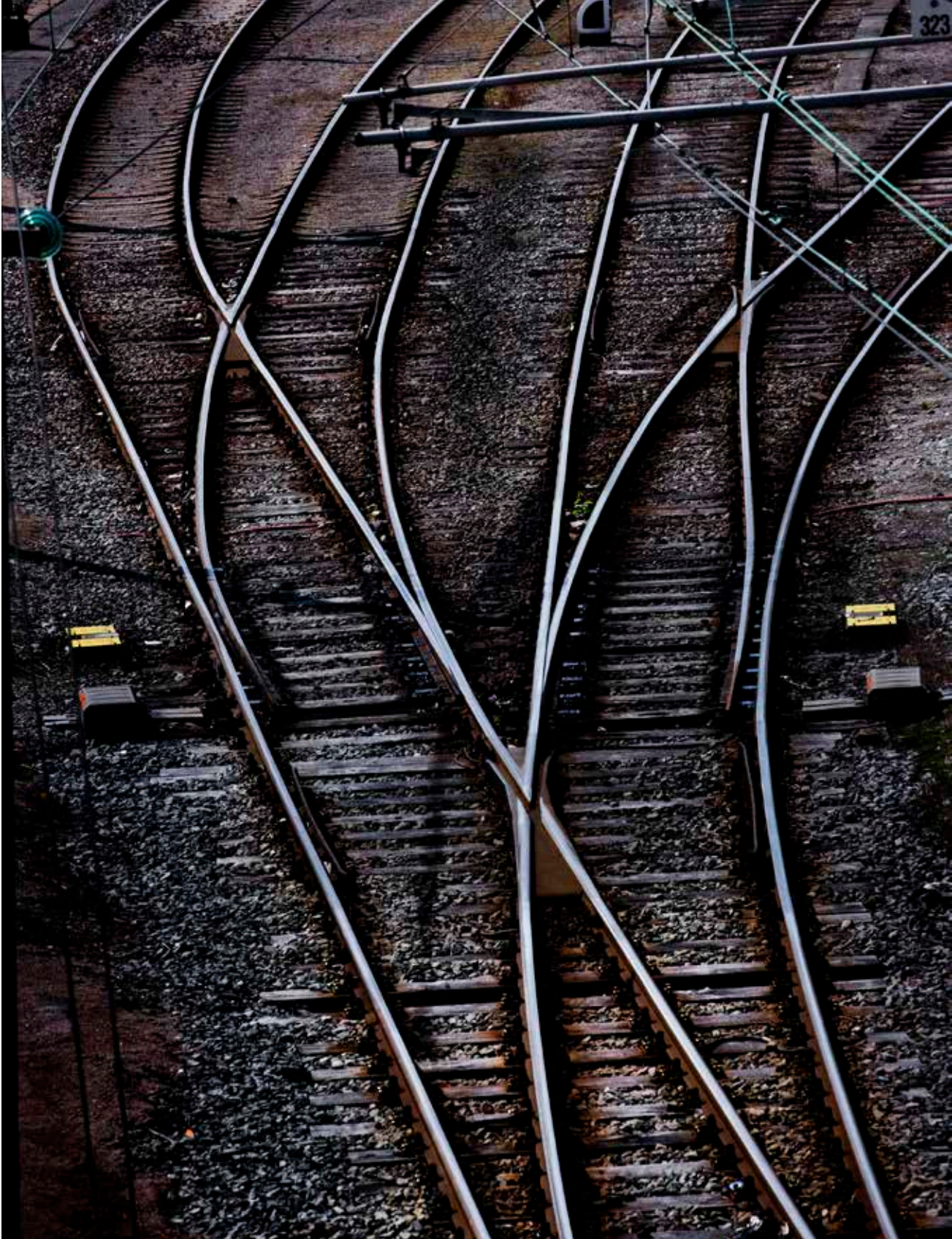
I **Kapitel 2** identificerer vi – med udgangspunkt i en større gennemgang af den eksisterende forskning – de vigtigste lokale rammebetingelser og faktorer forbundet med udenlandske direkte investeringer.

Kapitel 3 præsenterer resultaterne af vores empiriske undersøgelse af sammenhængen mellem lokale rammebetingelser og sandsynligheden for tilstedeværelsen af udenlandske arbejdssteder.

I **Kapitel 4** ser vi på de udenlandske arbejdssteders geografiske fordeling inden for fire forskellige brancher.

Endelig opridses vi i **Kapitel 5** vigtige erhvervspolitiske problematikker i forbindelse med at tiltrække udenlandske direkte investeringer.

Forskningsprojektet er et samarbejde mellem Kraks Fond Byforskning og Copenhagen Business School.

Hovedresultater

Udenlandske arbejdssteder er ujævnt fordelt i Danmark

Temahæftets kortlægning af de udenlandske arbejdssteder i Danmark i perioden 2007-2012 viser, at der kommunalt er stor forskel på andelen af udenlandske arbejdssteder, og at de udenlandske arbejdssteder ikke nødvendigvis koncentrerer sig i bykernerne. Samtidig viser interviews med multinationale selskaber, hvordan lokale rammebetingelser som infrastruktur, nærhed til store byer og gode internationale forbindelser har stor betydning for, hvor selskaberne placerer deres udenlandske direkte investeringer.

Litteraturen omhandler tre typer rammebetingelser, der tiltrækker udenlandske direkte investeringer

Eksisterende studier finder generelt belæg for vigtigheden af tre typer rammebetingelser for tiltrækningen af udenlandske direkte investeringer: (1) makro-faktorer, såsom efterspørgsel, lønninger, skatteforhold, fysisk infrastruktur og solide institutioner, (2) industrielle faktorer forbundet med industriklynger og erhvervspecialisering samt (3) tilstedeværelsen af international infrastruktur, avancerede servicevirksomheder og et kosmopolitisk miljø. Sidstnævnte kendetegner globale byer. Der findes relativt begrænset viden om hvilke faktorer, der hænger sammen med udenlandske direkte investeringer på mikro-niveau generelt, og i små, højtudviklede lande som Danmark specifikt.

Udenlandske arbejdssteder placerer sig i internationale industriklynger og globale kommuner i Danmark

Temahæftets empiriske analyse viser, at udenlandske arbejdssteder oftest forekommer i kommuner, hvor der allerede er en høj tæthed af andre udenlandske arbejdssteder, men en lav tæthed af danske arbejdssteder inden for den pågældende branche. Analysen viser også, at udenlandske arbejdssteder i højere grad findes i globale kommuner, som er globalt forbundet via en international infrastruktur, avancerede servicevirksomheder og et kosmopolitisk miljø, der kan reducere de multinationale selskabers koordinerings- og kontrolomkostninger.

Udenlandske arbejdssteders placering er branchespecifik i Danmark

Vores statistiske undersøgelse viser, at andelen af udenlandske arbejdssteder inden for fremstilling og engroshandel er væsentligt større på den københavnske vestegn end andre steder i Danmark. Inden for detailhandel er andelen af udenlandske arbejdssteder størst i Nordsjælland, hvorimod de udenlandske arbejdssteder inden for service er mere jævnt fordelt over hele landet – omend med den største andel i vestegnskommunerne.

Lokale rammebetingelsers mulige betydning i fremtidens kapløb om udenlandske investeringer

Vores statistiske undersøgelse viser, at lokale rammebetingelser i form af global forbundethed ser ud til at hænge sammen med en øget andel af udenlandske arbejdssteder. Undersøgelsen kan på den måde fungere som inspiration for kommuner, der ønsker at tiltrække specifikke typer af udenlandske direkte investeringer.

Udenlandske direkte investeringer i Danmark

Hvad er sammenhængen mellem lokale rammebetingelser og den geografiske placering af udenlandske arbejdssteder?

Udenlandske investeringer betragtes ofte som en vigtig kilde til viden, vækst og værdiskabende job, som spredes i den lokale økonomi via personlige netværk og mobilitet på arbejdsmarkedet. Hvordan disse udenlandske investeringer er placeret i forhold til de lokale rammebetingelser i land, by eller områder er emnet for dette temahæfte. Temahæftets kortlægning af de udenlandske arbejdssteder i Danmark i perioden 2007-2012 viser, at der kommunalt er stor forskel på andelen af udenlandske arbejdssteder. Samtidig viser vores empiriske analyse, at udenlandske arbejdssteder ofte er placeret i internationale industriklynger og globale kommuner.
